

Sygn. akt XI W 1413/17

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 października 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie XI Wydział Karny w składzie:
Przewodniczący: SSR Łukasz Biliński
Protokolant: Karolina Szczęsna, Karolina Kowalczyk
bez udziału oskarżyciela publicznego
po rozpoznaniu na rozprawie w dniach: 2 sierpnia 2017 roku i 5 października 2017 roku
w Warszawie
sprawy

I. Elżbiety Marii Hołoweńko

[REDACTED]
[REDACTED]

obwinionej o to, że:

w dniu 18 czerwca 2016 roku w czasie trwania zgromadzenia publicznego „Marsz Godności”, odbywającego się w granicach Dzielnicy Śródmieście w Warszawie, działając wspólnie i w porozumieniu z Małgorzatą Tracz oraz Marcinem Krawczyk, znieważyła znak Polski Walczącej poprzez publiczne eksponowanie transparentu, na którym widniał przerobiony znak Polski Walczącej, w ten sposób, że u jego dolnych podstaw umieszczono symbole płci,
tj. za wykroczenie z art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie znaku Polski Walczącej,

II. Małgorzaty Elżbiety Tracz

[REDACTED]
[REDACTED]

obwinionej o to, że:

w dniu 18 czerwca 2016 roku w czasie trwania zgromadzenia publicznego „Marsz Godności”, odbywającego się w granicach Dzielnicy Śródmieście w Warszawie, działając wspólnie i w porozumieniu z Elżbietą Hołoweńko oraz Marcinem Krawczyk, znieważyła znak Polski Walczącej poprzez publiczne eksponowanie transparentu, na którym widniał przerobiony znak Polski Walczącej, w ten sposób, że u jego dolnych podstaw umieszczono symbole płci,

tj. za wykroczenie z art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie znaku Polski Walczącej,

III. Marcina Krawczyka

[REDAKTOWANE]
[REDAKTOWANE]

obwinionego o to, że:

w dniu 18 czerwca 2016 roku w czasie trwania zgromadzenia publicznego „Marsz Godności”, odbywającego się w granicach Dzielnicy Śródmieście w Warszawie, działając wspólnie i w porozumieniu z Elżbietą Hołoweńko oraz Małgorzatą Tracz, znieważył znak Polski Walczącej poprzez publiczne eksponowanie transparentu, na którym widniał przerobiony znak Polski Walczącej, w ten sposób, że u jego dolnych podstaw umieszczono symbole płci,

tj. za wykroczenie z art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie znaku Polski Walczącej,

- I.** obwinionych **Elżbietę Marię Hołoweńko, Małgorzatę Elżbietę Tracz** oraz **Marcina Krawczyka** uniewinnia od popełnienia zarzucanych im czynów;
- II.** na podstawie art. 118 § 2 kpw ustala, że koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt XI W 1413/17

UZASADNIENIE

Na podstawie całokształtu materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy głównej, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18 czerwca 2016 roku w Warszawie miało miejsce zgromadzenie publiczne pod nazwą „Marsz Godności”, które zostało zgłoszone wcześniej w Urzędzie m. st. Warszawy. Marsz rozpoczął się ok. godz. 11:55 na Placu Zbawiciela, a następnie jego uczestnicy przeszli ulicą Marszałkowską do skrzyżowania tej ulicy z ulicą Królewską, gdzie zgromadzenie zakończyło się ok. godz. 14:00 (dowód: pismo z Urzędu m. st. Warszawy, k. 92). W zgromadzeniu tym brali udział m.in. obwinieni: Elżbieta Hołoweńko, Małgorzata Tracz oraz Marcin Krawczyk (dowód: wyjaśnienia obwinionych, k. 84 – 85; zeznania świadka - k. 85 – 87; materiał filmowy – k. 21; dokumentacja fotograficzna – k. 7 – 11).

W czasie zgromadzenia, obok innych transparentów z hasłami związanymi z przedmiotem tego marszu, czyli obroną praw kobiet i walką o równouprawnienie we

wszystkich sferach życia publicznego, wykorzystywany był transparent, wykonany przez obwinioną Elżbietę Hołoweńko w 2013 r., na którym umieszczono na zielonym tle symbol Polski Walczącej w kolorze białym wraz z umieszczonymi u podstawy tego znaku, symbolami płci: ♀ - Wenus i ♂ - Mars, w kolorze czerwonym oraz znajdującym się poniżej napisem NIE – PODLEGŁA w kolorze białym (dowód: materiał filmowy – k. 21; dokumentacja fotograficzna – k. 7 – 11; wyjaśnienia obwinionych, k. 84 – 85; zeznania świadka – k. 85 – 87).

Elżbieta Hołoweńko oraz Marcin Krawczyk byli jednymi z uczestników marszu, którzy, na zmianę z innymi jego uczestnikami, trzymali przedmiotowy transparent (dowód: wyjaśnienia obwinionych E. Hołoweńko, M. Krawczyka, k. 84 – 85). Elżbieta Hołoweńko uczestniczyła w marszu od Pl. Zbawiciela, gdzie się rozpoczął (dowód: wyjaśnienia, k. 84). Obwinieni Marcin Krawczyk oraz Małgorzata Tracz przyłączyli się do marszu na wysokości skrzyżowania ul. Żurawiej i Marszałkowskiej (dowód: wyjaśnienia, k. 84v). Małgorzata Tracz nie niosła i nie trzymała przedmiotowego transparentu, a jedynie w czasie marszu szła obok osób, które go eksponowały (dowód: wyjaśnienia, k. 84v; dokumentacja fotograficzna, k. 19, materiał filmowy, k.21).

W dniu 27 czerwca 2016 r. w Prokuraturze Okręgowej złożono zawiadomienie o możliwości popełnienia wykroczenia publicznego znieważenia Znak Polski Walczącej oraz wykroczenia cyt. „demonstracyjnego okazywania lekceważenia Narodowi Polskiemu przez członków Partii Zieloni”, podpisane przez członków redakcji kanału internetowego „[REDAKCYJA]” (dowód: notatka urzędowa – k. 1; zawiadomienie o popełnieniu wykroczeń – k. 4 – 6). Zawiadomienie to przekazane zostało według właściwości do KRP W-wa I, gdzie przeprowadzono czynności wyjaśniające i w dniu 11 kwietnia 2017 r. skierowano do tutejszego Sądu wnioski o ukaranie obwinionych Elżbiety Hołoweńko, Małgorzaty Tracz oraz Marcina Krawczyka.

W toku postępowania obwinieni Elżbieta Maria Hołoweńko, Małgorzata Elżbieta Tracz oraz Marcin Krawczyk nie przyznali się do popełnienia zarzucanych im czynów i złożyli obszernie wyjaśnienia.

Elżbieta Hołoweńko wyjaśniła, że jest członkinią Partii Zieloni, zapisała się do niej, ponieważ partię tę najbardziej interesowały prawa kobiet. Partia Zieloni, jako jedyna partia w Polsce, miała wtedy parytet, czyli przewodniczącymi byli kobieta i mężczyzna, tak samo jest we władzach owej partii. Wobec posiadanych predyspozycji i

wykształcenia (ukończenia Akademii Sztuk Pięknych), zajmowała się w partii malowaniem transparentów, haseł, itp., wykorzystywanych na manifestacjach. W 2013 roku na czternastą „manifę” wymyśliła i wykonała opisany na wstępie transparent. Namalowała go za zgodą całego koła warszawskiego, a następnie całej partii. Transparent przez te lata (od 2013 r.) był używany w wielu demonstracjach, gdzie chodziło przede wszystkim o walkę o prawa kobiet. W ocenie obwinionej, Znak Polski Walczącej był idealnym symbolem walki. Zdaniem obwinionej, polskie kobiety nadal muszą walczyć o swoje prawa. Wskazała, że w Powstaniu Warszawskim walczyły i kobiety, i mężczyźni, a przez te kilkadziesiąt lat prawa kobiet wciąż są zaniedbywane, wciąż trzeba o nie walczyć, stąd też ten podpis „NIE – PODLEGŁA”, ponieważ kobiety wciąż są podległe. Dzięki temu znakowi, zdaniem obwinionej, można było pokazać jak długa, dramatyczna i ciągle niezakończona jest walka o prawa kobiet. Obwiniona wyjaśniła także, że przez myśl nie przeszłoby jej, aby ten znak znieważać czy ośmieszyć, bowiem jest dla niej bardzo ważny i ma dla niej także wymiar osobisty ze względu na fakt czynnego uczestniczenia jej rodziny w Powstaniu Warszawskim. W ocenie obwinionej, znak został zawłaszczony przez nacjonalistów, stąd też jej przekonanie, że należy pokazywać go z pokojowej strony. Obwiniona wskazała, że uczestnicy marszu nie grozili nikomu śmiercią, nie ośmieszali tego znaku drukując go na majtkach, nosząc go na koszulkach. Pokazali Znak Polski Walczącej w pokojowy sposób i w taki sposób chcą walczyć o prawa kobiet, wskazując jednocześnie na ich patriotyzm. Obwiniona motywowała użycie znaku walką o prawa i godność kobiet, aby świat kobiet i mężczyzn był lepszy dla wszystkich. Obwiniona, jak wskazała, była zdumiona w ogóle tym, że stanęła przed sądem oskarżona o zniesławienie tego Znak, co, jak podkreśliła, absolutnie nie było jej zamiarem. Obwiniona wyjaśniła, że trzymała transparent już na Placu Zbawiciela. Ona z jednej strony, a z drugiej jej kolega. Zmieniali się co jakiś czas, bo transparent jest duży i niewygodny. Zdaniem obwinionej, przez cały marsz mogło go nieść dziesięć osób. Nie zauważyła żadnych negatywnych reakcji na transparent. W jej ocenie, wszyscy uważali, że to jest świetny pomysł, dokładnie obrazujący ideę Marszu Godności. Obwiniona uważa, iż znieważeniem Znak byłoby to, gdyby służył do grożenia innym obywatelom, a także takim zachowaniem byłoby umieszczenie Znak Polski Walczącej na majtkach, czy na kuflu piwa, używanie go w celach komercyjnych, wyśmiewanie, czy używanie w jakimś kontekście seksualnym.

Obwiniona Małgorzata Tracz w swoich wyjaśnieniach wskazała na wartości, którymi kieruje się Partia Zieloni, podnosząc, iż sprawa rozpoczęła się od partii, a nie od konkretnych osób. W ocenie obwinionej, oskarżenie dotyczyło bardziej systemu wartości, niż zarzutu do konkretnych osób, reprezentantów partii. Wyjaśniła, że jako Zieloni są częścią Europejskiej Partii Zieloni, a także całego ruchu zielonych na świecie, zaś w ich programie znajdują się cztery filary: sprawiedliwość społeczna, ekologia, wartości demokratyczne, pacyfizm. Zdaniem obwinionej, jedną z kluczowych wartości demokratycznych jest równość, zaś wolność nieograniczona równością jest zawsze wolnością silniejszego, dlatego w programie Zielonych podkreśla się równość wszystkich ludzi, także niezależnie od płci. Od początku istnienia Zielonych kluczowe są dla nich prawa kobiet, ich obrona oraz walka o prawdziwą równość kobiet i mężczyzn w życiu społecznym, politycznym, a także zawodowym. Podkreśliła tę wartość, by pokazać dlaczego symbol „Polka Nie-Podległa” ma dla partii kluczowe znaczenie. Obwiniona zwróciła uwagę na fakt, że Zieloni biorą udział jedynie w manifestacjach i wydarzeniach pokojowych, bowiem sprzeciwiają się agresji i przemocy, w tym przemocy językowej. Zdaniem Małgorzaty Tracz, nie do przyjęcia jest przez nich nawet próba znieważenia jakiegokolwiek symbolu, zaś Marsz Godności, w którym brali udział, miał charakter pokojowy, a jego przesłanie było zgodne z postulatami partii dotyczącymi równości kobiet i mężczyzn, praw kobiet, prawa do opieki medycznej, prawa do samostanowienia.

Małgorzata Tracz, jak wyjaśniła, do Marszu Godności dołączyła na około pół godziny, w przerwie w szkoleniu, gdy przesuwali się na wysokości ul. Żurawiej. Jak wskazała, szła w pochodzie razem z tysiącami innych uczestników i uczestniczek, obok transparentu, którego sama nie niosła. Podkreśliła, że w pierwotnie stawianych obwinionym zarzutach wskazywano na obecności jej oraz Marcina Krawczyka już na Placu Zbawiciela, co też, zdaniem obwinionej, pokazuje, że niejako zostali oskarżeni z „pewnej takiej łapanki”, bo na Placu Zbawiciela ich nie było. W przekonaniu obwinionej, nie doszło do znieważenia znaku, bowiem znieważenie znaku łączone jest z okazywaniem pogardy pewnemu symbolowi, wyższości nad symbolem, czy osobą, zaś oni wykorzystali go w celu pokojowym. Jako motywację do użycia znaku wskazała, że uczestnicy marszu nie czerpali z tego tytułu żadnych korzyści materialnych, chcieli jedynie podkreślić równość kobiet i mężczyzn. W jej ocenie, obraźliwą formą może być umieszczanie znaku na bieliźnie, przekształcanie go w taki zakrwawiony symbol, który

niejednokrotnie znajduje się na koszulkach czy bluzach, czyli produkt komercyjny, nawołujący do agresji i nienawiści.

Obwiniony Marcin Krawczyk wyjaśnił, że dołączył do Marszu Godności w czasie jego trwania, wcześniej uczestniczył w szkoleniu w Warszawie. Spędził na marszu około pół godziny, w geście solidarności z kobietami broniącymi swoich praw i walczącymi o to, aby te prawa nie były jeszcze bardziej ograniczane. Obwiniony dołączył do marszu także dlatego, że jest członkiem Partii Zieloni, która to partia oparta jest między innymi na fundamencie równości. W ocenie mężczyzny, jednym z przekonań Zielonych jest to, że obowiązkiem partii politycznych jest walka o pluralizm, również jeśli chodzi o wygłaszane poglądy, co stanowi fundament zdrowej demokracji. Zdaniem obwinionego, prawa kobiet w Polsce są ograniczone, a kobiety są zrzucone do kategorii obywaterek jakby drugiego rzędu. Obwiniony nie uważa, aby znieważał Znak Polski Walczącej. Nie jest również w stanie wyobrazić sobie, dlaczego symbol płci żeńskiej i męskiej miałyby w jakikolwiek sposób znieważać Znak Polski Walczącej, gdyż, jego zdaniem, mają one bowiem przekaz neutralny. Transparent, który przez chwilę niośł, obwiniony rozumie jako wyraz artystycznej ekspresji symbolizujący walkę o równość kobiet i mężczyzn. Obwiniony wyjaśnił również, że zarzutu w stosunku do siebie w ogóle nie zrozumiał, bowiem nie wie, w jaki sposób symbole płci miałyby znieważać Znak Polski Walczącej. Natomiast samo znieważanie, to jego zdaniem, odnoszenie się z pogardą do czegoś, a zatem przejawem znieważania tego Znak jest umieszczanie go w tle, gdy przed nim stoją np. „hailujący” mężczyźni, które to zdjęcia można było oglądać w telewizji, internecie i prasie, czy też umieszczanie Znak Polski Walczącej na kijach bejsbolowych. Obwiniony nie zauważył także żadnych negatywnych reakcji na ten transparent. W ocenie obwinionego, demonstracja była pokojowa.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, wymienione dowody zasługują na uwzględnienie, pozbawione są takich elementów, które wskazywałyby na ich wadliwość procesową.

Obwinieni Elżbieta Hołoweńko, Małgorzata Tracz oraz Marcin Krawczyk przesłuchani na rozprawie, nie przyznali się do popełnienia zarzucanych im czynów. Wyjaśnili, iż osobiście otaczają Znak Polski Walczącej dużą czcią i szacunkiem. Transparentem, nawiązującym do Znak Polski Walczącej, chcieli podkreślić wagę sprawy, o którą walczą jako uczestnicy „Marszu Godności”. Wskazywali, że idea walki o

wolność kobiet do samostanowienia jest ideą szczytną i zasługującą na uznanie i w żadnym wypadku celem eksponowania przedmiotowego transparentu nie było uwłaczanie symbolowi Polski Walczącej, ani też żadnej z utożsamianych z nim idei. Poprzez połączenie tego znaku z symbolami wskazującymi na płeć męską i żeńską, chcieli zmanifestować równe prawa mężczyzn i kobiet, wychodząc z założenia, że prawa kobiet do samostanowienia i traktowania ich w każdym aspekcie życia tak jak mężczyzn, nie są realizowane.

Wyjaśnienia obwinionych Elżbiety Hołoweńko oraz Marcina Krawczyka uznać należy za wiarygodne. Są one spójne, logiczne i korespondują ze sobą. Znajdują także potwierdzenie w wyjaśnieniach obwinionej Małgorzaty Tracz, której wyjaśnieniom Sąd również przyznał walor wiarygodności. Zdaniem Sądu, obwinieni mieli uzasadnione przeświadczenie, że użycie Znak Polski Walczącej w ten sposób, nie będzie stanowiło jego znieważenia.

Sąd uznał również za wiarygodne zeznania świadka [REDAKTOWANE] w zakresie przekazanych informacji, co do okoliczności, w jakich dowiedział się o „Marszu Godności” z 18 czerwca 2016 roku i wykorzystanym tam, opisanym na wstępie transparencie. Zeznania te korespondują w znacznym zakresie z wyjaśnieniami obwinionych i znajdują potwierdzenie w materiale filmowym oraz fotograficznym. Co do wskazywanej przez świadka oceny przedstawiania publicznego przedmiotowego transparentu i motywacji świadka, która zdecydowała, że był on jednym z autorów zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia wykroczenia, Sąd uznał to za osobiste, subiektywne przekonania świadka. Sąd nie mógł się jednak zgodzić z taką interpretacją przedstawianych przez świadka okoliczności, jako zachowań znieważających Znak Polski Walczącej, który podlega ochronie na podstawie aktu prawnego o tak istotnej randze, jaką jest ustawa.

Sąd obdarzył wiarą dowody z dokumentu, które ujawniono na rozprawie, w postaci: notatek urzędowych (k. 1, 20), pisma Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście (k. 2), pisma Prokuratury Okręgowej w Warszawie (k. 3), zawiadomienia o popełnieniu wykroczeń (k. 4 – 6), informacji z KRK (k. 56, 59,60), pisma z Urzędu m. st. Warszawy (k. 93), pisma Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście (k. 93). Sąd uznał powyższe dokumenty, tak jak i materiał filmowy utrwalony na płycie CD-R (k.21 – odtworzony na rozprawie), za dowody w pełni wiarygodne zwłaszcza, że strony

nie kwestionowały ich wiarygodności, ani autentyczności. Również Sąd z urzędu nie dostrzegł powodów, dla których należałoby im odmówić mocy dowodowej.

Elżbietę Hołoweńko, Małgorzatę Tracz oraz Marcina Krawczyka obwiniono o to, że w dniu 18 czerwca 2016 roku, w czasie trwania zgromadzenia publicznego „Marsz Godności”, odbywającego się w granicach dzielnicy Warszawa-Śródmieście w Warszawie, działając wspólnie i w porozumieniu znieważyli Znak Polski Walczącej, poprzez publiczne eksponowanie transparentu, na którym widniał przerobiony Znak Polski Walczącej, w ten sposób, że u jego dolnych podstaw umieszczono symbole płci, to jest o popełnienie wykroczenia z art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie Znaku Polski Walczącej.

Przed przejściem do dalszych rozważań należy zwrócić uwagę na odmienne w sprawie ustalenia co do czynności podejmowanych przez obwinionych: Elżbietę Hołoweńko i Marcina Krawczyka, którzy nieśli/trzymali transparent oraz obwinionej Małgorzaty Tracz, która sama go nie eksponowała, a jedynie w czasie marszu znajdowała się obok niego. Oczywistym w takiej sytuacji jest uniewinnienie obwinionej Małgorzaty Tracz wobec tego, że nie dopuściła się ona czynności sprawczej wskazanej w zarzucie, jakim jest publiczne eksponowanie transparentu. Małgorzata Tracz nie podejmowała wspólnie z pozostałymi obwinionymi działań polegających na eksponowaniu transparentu i nie mogła zrealizować znamion zarzuconego jej wykroczenia. Ujawniony na rozprawie materiał filmowy, jak również wiarygodne wyjaśnienia Małgorzaty Tracz, wskazują jedynie na jej udział w Marszu, tak jak innych jego uczestników. Fakt, iż obwiniona aprobeuje działania dwójki pozostałych obwinionych, polegające na eksponowaniu transparentu w czasie tego zgromadzenia publicznego, w którym uczestniczyła, nie może, co oczywiste, stanowić podstawy dla przypisania jej odpowiedzialności. Uwzględniając powyższe, dalsze rozważania dotyczyć będą jedynie oceny czynów obwinionych Elżbiety Hołoweńko oraz Marcina Krawczyka, którzy przedmiotowy transparent eksponowali publicznie.

Zagadnienia związane z prawną ochroną Znaku Polski Walczącej regulują przepisy ustawy z dnia 10 czerwca 2014 roku o ochronie Znaku Polski Walczącej. W świetle tych przepisów Znak Polski Walczącej, będący symbolem walki polskiego narodu z niemieckim agresorem i okupantem podczas II wojny światowej, stanowi dobro ogólnonarodowe i podlega ochronie należnej historycznej spuściznie Rzeczypospolitej Polskiej. Znakiem Polski Walczącej jest symbol w kształcie kotwicy składającej się z

połączonych ze sobą liter „P” i „W”, w taki sposób, że litera „P” umieszczona jest nad środkiem litery „W”. Otaczanie Znak Polski Walczącej czcią i szacunkiem jest prawem i obowiązkiem każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis konstytuujący wykroczenie został przez ustawodawcę ujęty w następującym brzmieniu: „Kto publicznie znieważa Znak Polski Walczącej, podlega karze grzywny” (art. 3 ustęp 1 wymienionej ustawy).

Jeżeli chodzi o wykroczenie opisane w art. 3 ustęp 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 roku o ochronie Znak Polski Walczącej, nie doczekało się ono jeszcze szczegółowej interpretacji i omówienia w ogólnie dostępnych, dotychczasowych orzeczeniach, ani też innych opracowań jurydycznych (komentarzy). Wobec potrzeby bliższego naświetlenia problematyki prawnej w tym zakresie, należy skorzystać z pokrewnych w tym zakresie opracowań, chociażby funkcjonujących w obrębie przepisu art. 137 § 1 kk, który to penalizuje zachowanie polegające na publicznym znieważeniu, zniszczeniu, uszkodzeniu lub usunięciu następujących polskich znaków państwowych: godła, sztandaru, chorągwi, bandery, flagi lub innego znaku państwowego, czy też przestępstw wskazanych w art. 133 kk, art. 135 kk i art. 136 kk, odnoszących się do znieważania Narodu, Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta RP, czy głowy obcego państwa.

W każdym z tych czynów zabronionych „znieważenie” stanowi czynność sprawczą. W odniesieniu do wszystkich tych czynów zabronionych (jak również przestępstw z art. 137, 216, 226, 261, 262, 347, 350 kk, gdzie także czynność sprawcza to „znieważenie”) dominuje stanowisko, że przestępstwa te mogą być popełnione zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym (*por. M. Budyn-Kulik Komentarz do [art. 133](#), [135](#), [136](#), [137](#) Kodeksu karnego, LEX; M. Kulik Komentarz do [art. 226](#) Kodeksu karnego LEX; Z. Ćwiągalski Komentarz do [art. 262](#) Kodeksu karnego, LEX; P. Kozłowska-Kalisz Komentarz do [art. 347](#) i [350](#) Kodeksu karnego LEX; W. Marcinkowski Komentarz do [art. 347](#) i [350](#) Kodeksu karnego, LEX; J. Majewski Komentarz do [art. 347](#) i [350](#) Kodeksu karnego, LEX; M. Mozgawa Komentarz do [art. 216](#) i [262](#) Kodeksu karnego, LEX; J. Raglewski Komentarz do [art. 216](#) Kodeksu karnego, LEX).*

W ocenie Sądu, takie też rozumienie tej czynności sprawczej należy odnieść do znieważenia Znak Polski Walczącej, który to czyn zabroniony można popełnić tylko umyślnie (nieumyślne popełnienie tego wykroczenia jest wykluczone), w zamiarze

bezpośrednim, jak i ewentualnym. Z wyczerpaniem znamion tego wykroczenia będziemy mieli do czynienia wtedy, gdy działanie sprawcy, polegające na publicznym znieważeniu Znak Polski Walczącej, będzie skierowane wprost na dokonanie tego czynu, jak i wówczas, gdy sprawca, podejmując publicznie czynności sprawcze, godzi się na to, że z uwagi na ich formę, przyjmą one charakter znieważający. W efekcie tego, sprawca albo chce znieważać Znak Polski Walczącej, albo przewidując taki skutek swojego zachowania, na ten skutek się godzi.

Kolejnym krokiem musi być właściwa wykładnia samego pojęcia „znieważa”. Czynność sprawcza znieważania, zgodnie z interpretacją, jaką nadaje jej język potoczny, oznacza: uwłaczanie, ubliżanie, lżenie, bezczeszczenie, pohańbienie, wyszydzanie, zohydowanie, upokarzanie, wystawianie na pośmiewisko, zachowanie, które wyraża pogardę. Także w orzecznictwie i doktrynie podkreśla się, że znieważanie to okazywanie głęboko ujemnego stosunku do osoby lub przedmiotu, do którego przekaz się odnosi i okazywanie im pogardy (*por. wyrok SN z dnia 10 stycznia 2013 r., sygn. akt WK/9/12; wyrok SN z dnia 17 lutego 1993 r., sygn. III KRN 24/92; wyrok TK z dnia 11 października 2006 r. sygn. P 3/06; W. Kulesza „Zniestawienie i zniewaga: Ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym” Warszawa 1984 str. 17*). Najistotniejszy jest tutaj intencjonalnie negatywny przekaz i deprecjonowanie tych wartości czy symboli, które się znieważa. Intencją działania w postaci znieważania jest takie zachowanie, które według zdeterminowanych kulturowo i powszechnie przyjętych ocen społecznych stanowi wyraz pogardy (*por. wyrok SN z dnia 21 marca 2001 r., sygn. II KKN 376/98*).

Mając na uwadze powyższe stwierdzenia co do wykładni znamion wykroczenia z art. 3 ustęp 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 roku o ochronie Znak Polski Walczącej, stwierdzić należy, że zachowań obwinionych Elżbiety Hołoweńko i Marcina Krawczyka, które są przedmiotem niniejszego postępowania, nie można uznać za umyślne znieważanie Znak Polski Walczącej z zamiarem bezpośrednim, czy nawet ewentualnym.

Po pierwsze, publiczne eksponowanie transparentu o wskazanej na wstępie treści, w ocenie Sądu, nie stanowiło znieważenia Znak Polski Walczącej. Połączenia tego Znak z symbolami płci nie doprowadziło do pomniejszenia jego wartości, jego zdeprecjonowania. Wymowy tego transparentu nie można ocenić jako wulgarnej, prześmiewczej, czy budzącej niesmak. Estetyka eksponowanego transparentu może być

oczywiście oceniana rozmaicie, jednak nie sposób tutaj doszukiwać się zamiaru umniejszenia wartości, które Znak Polski Walczącej, jako symbol, reprezentuje, czy też lekceważenia tych wartości. Trzeba zauważyć, że symbole płci: ♀ - Wenus i ♂ - Mars, wywodzące się z mitologii greckiej, wykorzystane na transparentie eksponowanym przez obwinionych, nie mają żadnego negatywnego ładunku i nie są w odbiorze społecznym odczytywane jako znaki kontrowersyjne, budzące negatywne emocje i skojarzenia. Z symbolami tymi łatwo się zetknąć w obiegu publicznym. Wykorzystywane są w nauce i sztuce. Także poprzez zestawienie tych symboli ze Znakiem Polski Walczącej nie doszło do wywołania efektu wizualnego uwłaczającego chronionemu prawem Znakowi Polski Walczącej

Po drugie, co należy mocno podkreślić, obwinieni, poprzez eksponowanie transparentu o ustalonej treści, nie dążyli do umniejszenia wartości, jakie symbolizuje Znak Polski Walczącej i nie godzili się na to, aby poprzez takie zachowanie, doszło do jego znieważenia. Jak wynika z wyjaśnień obwinionych, ich zamiarem było wykorzystanie Znaku Polski Walczącej, jako symbolu walki, w celu podkreślenia wagi ich działań i walki, jaką sami w swoim przeświadczeniu prowadzą. Niezrozumiałe byłoby więc przypisywanie obwinionym chęci ośmieszenia tego znaku, czy umniejszenia jego wartości, bowiem w ten sposób także swoje działania i wartości, do których się odwoływali jako uczestnicy Marszu Godności, musieliby świadomie deprecjonować. Nieracjonalne byłoby, aby obwinieni w takich okolicznościach kwestionowali wartości poświęcenia, sprzeciwu i oporu przeciwko okupantowi, które Znak Polski Walczącej utożsamia.

Sąd jednocześnie zwraca uwagę, iż zrozumiałe mogą być także negatywne oceny co do zasadności wykorzystywania Znaku Polski Walczącej (będącego symbolem walki okupowanej śmiercią wielu Polaków w czasie II wojny światowej) i czynienie w tym zakresie porównań z działaniami, jakie podejmują obecnie różne środowiska i grupy społeczne w obronie, jak twierdzą, nierespektowanych praw i wartości, które reprezentują (taką ocenę przedstawił chociażby uczestnik Powstania Warszawskiego, ██████████, k. 129) . Nie sposób bowiem porównywać poświęcenia i odwagi Polaków walczących o wolność w czasie wojny i okupacji, z obecnymi warunkami życia w wolnym, demokratycznym kraju. Nie można jednak takiego działania utożsamiać ze znieważaniem chronionego Znaku Polski Walczącej. Takie

działania można określać, jako nadużywanie tego chronionego prawem symbolu, co jednak nie jest równoznaczne ze znieważeniem. Aby znieważać taki symbol należy działać tak, aby deprecjonować jego wymowę i wartości, które ucieleśnia, a nie tylko zbyt pochopnie i bez należytego uzasadnienia odwoływać się do niego i prezentować w przestrzeni publicznej, tak aby podkreślać znaczenie własnych działań. Nadużywanie symboli tak ważnych w dla wszystkich Polaków jak Znak Polski Walczącej nie jest jednak znieważaniem tego symbolu w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie Znak Polski Walczącej, jeżeli intencją i wolą osób wykorzystujących Znak Polski Walczącej i odwołujących się do niego nie jest jego pohańbienie, czy zmanifestowanie pogardy do tego Znak i tego, co jest z nim związane. Należy tutaj zwrócić uwagę, iż każdego działania, polegającego na wykorzystywaniu Znak Polski Walczącej, poprzez wpisywanie go w kontekst innych znaków, czy łączenie z innymi neutralnymi symbolami, znakami (nie budzącymi powszechnie negatywnych skojarzeń i odczuć), nie można interpretować jako czynu zabronionego. Ustawodawca dla ochrony tego Znak nie zakazał jego modyfikacji, czy przetwarzania. Takie działania będą wypełniać znamiona wykroczenia zarzucanego obwinionym tylko wtedy, gdy poprzez przetwarzanie lub modyfikowanie Znak Polski Walczącej, sprawcy będą chcieli ośmieszyć ten symbol, poniżyć go.

W ocenie Sądu, nie sposób doszukiwać się w zachowaniu i intencjach obwinionych chęci pomniejszania wagi tego symbolu i kwestionowania wartości, które są z nim utożsamiane. Chodzić tutaj raczej może o próbę podniesienia wartości i wagi własnych, aktualnie podejmowanych działań w sferze publicznej i stworzenie przekazu o walce obwinionych o wartości równouprawnienia i praw kobiet, bowiem walkę i opór symbolizuje Znak Polski Walczącej. Nieproporcjonalność takich porównań nie może jednak świadczyć o znieważaniu symbolu, a co najwyżej o zbyt pochopnym odwoływaniu się do niezwykle silnego symbolu patriotycznego.

Oceniając zachowanie obwinionych nie można tracić z pola widzenia gwarancji konstytucyjnych oraz praw chronionych przez postanowienia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC). Poprzez uregulowania: Konstytucji RP (art. 54 - swoboda wypowiedzi, art. 57 - wolność zgromadzeń) i EKPC (art. 10 - wolność wyrażania opinii, art. 11 - wolność zgromadzania się) obwinienie mieli prawo, aby w czasie pokojowego, legalnego zgromadzenia publicznego, manifestować swoje poglądy, także poprzez

używanie chronionego Znak Polski Walczącej. W tym kontekście nie sposób traktować, jako uzasadnienia zarzutu sformułowanego we wnioskach o ukaranie, stanowiska, jakie zaprezentował przesłuchany w sprawie świadek ██████████ (k. 85-86v.). Według świadka, używanie Znak Polski Walczącej, nawet w takiej niezmienionej formie jak określa to ustawa, na wydarzeniach takich jak: Marsz Godności, Parada Równości, czy Czarny Protest „*kłóci się*”, bowiem „*wielu naszych rodaków nie zgadza się z wartościami głoszonymi na tych manifestacjach*”. Należy podkreślić, że Znak Polski Walczącej jest symbolem wspólnym dla całego narodu i wszystkich obywateli. Nie można, co do zasady, dzielić Polaków na bardziej lub mniej legitymowanych do powoływania się na ten symbol i prezentowania go w sferze publicznej. Poglądy polityczne i światopogląd to z pewnością nie jest kryterium dla oceny, kto ma większe prawa do tego symbolu i kto godniej go prezentuje.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, Sąd doszedł do przekonania, że brak jest dowodów świadczących o zaistnieniu po stronie obwinionych Elżbiety Hołoweńko oraz Marcina Krawczyka, nawet zamiaru ewentualnego znieważenia Znak Polski Walczącej. Obwinieni swoim zachowaniem nie zrealizowali znamion zarzucanego im wykroczenia. Nie sposób przypisać im umyślnego znieważenia tego znaku poprzez publiczne eksponowanie opisanego na wstępie transparentu. Wobec tak ustalonego stanu faktycznego, jak i ujawnieniu motywacji leżącej u podstaw działań obwinionych Elżbiety Hołoweńko i Marcina Krawczyka, Sąd uniewinnił obwinionych od popełnienia zarzucanego im czynu. Obwiniona Małgorzata Tracz, jak już wskazano, nie eksponowała (zarówno sama, jak i wspólnie z innymi osobami) publicznie przedmiotowego transparentu, więc nie sposób przypisać i jej popełnienia czynu opisanego we wniosku o ukaranie.

Sąd, na podstawie art. 118 § 2 kpw, w związku z wydaniem wyroku uniewinniającego, określił, że koszty postępowania w sprawie ponosi Skarb Państwa.

Podnieść należy na koniec, że orzeczenie wydane w sprawie dotyczy konkretnych okoliczności, w jakich w dniu 18 czerwca 2016 r. w Warszawie, podczas zgromadzenia publicznego – Marsz Godności, prezentowano publicznie transparent z wykorzystaniem Znak Polski Walczącej. Wyrok wydany został po dokonaniu indywidualnej oceny zachowania obwinionych. Oznacza to, że wykorzystanie Znak Polski Walczącej i

publiczne prezentowanie go w innych okolicznościach, z innym zamiarem, w inny sposób (nawet podobny do tego, jak wykorzystany został na transparenecie opisanym na wstępie), może być ocenione odmiennie w kontekście znamion wykroczenia z art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie Znak Polski Walczącej. Każda taka sprawa, jeżeli wszczęte zostanie postępowanie uregulowane przepisami kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, będzie wymagała indywidualnej oceny, co do wypełnienia znamion strony przedmiotowej i podmiotowej tego czynu zabronionego.